

ANDRÉS SIRI

Viure de l'escena i per a l'escena

El teatre professional gironí comença a agafar forma a la dècada dels noranta, amb protagonisme del gènere de l'humor, amb Cascai i Teatre de Guerrilla, a partir de la llavor de Pep Vila

Marcel Tomàs (Cascai), Pere Hosta, Cristina Cervià i Meri Yanes (Mentidera Teatre), Teatre de Guerrilla i Xuriguera/Faxedas, o Cor de Teatre, són alguns dels noms destacats de l'actual escena professional gironina, que es projecten a la resta del país des de casa, salvant la dificultat —que en ocasions és un avantatge— de no ser al rovell de l'ou, a la capital del país.

>> Una imatge de l'espectacle *Out!*, de Pere Hosta.

NÚRIA SÀBAT > TEXT

«**M**amá, quiero ser artista» —va dir un dia *doña* Concha Velasco. I es va armar un sacramental. És clar que eren altres temps i el món de la faràndula no estava gaire ben vist. Ara la cosa és diferent, i els actors i les actrius han assolit un estatus que els ha dignificat i, en alguns casos, fins i tot, deïficat. Ara bé, afició no és sinònim de professió ni, encara menys, de seguretat laboral. I aleshores es planteja l'etern dilema, davant del qual n'hi ha que opten per guanyar-se la vida treballant en qualsevol altra feina i fent teatre a estonetes, amb els amics o el grup del barri —i aleshores els diuen, amb un pèl de mala bava, que són *amateurs*—, i n'hi ha que decideixen abocar-s'hi en cos i ànima, en qualsevol dels seus vessants, per poder defensar així la seva condició de *professionals*.

Simplificacions a banda, és veritat que el debat entre el teatre d'aficionats i el professional ha estat i probablement continuarà sent molt viu. I, malgrat les diverses posicions —que van des dels que creuen que entre ells no hi ha cap tipus de diferència, perquè al capdavant tot és teatre, fins als que consideren que no tenen absolutament res a veure—, actualment l'opinió més generalitzada defineix el teatre professional a partir de tres paràmetres: l'econòmic (els permet viure'n exclusivament), l'acadèmic (tots s'han format en una especialitat determinada i disposen de títols o certificats que ho acrediten) i el legal (inscrits en el corresponent registre oficial). Una altra característica, aquest cop compartida, és que la majoria d'aquests professionals solen formar part d'associacions que vetllen pels seus interessos i el

Pere Hosta i Marcel Tomàs comparteixen el fet que, ara per ara, esdevenen els nostres dos pallassos sense nas més actius i emblemàtics

DANI CHICANO

>> *El pallasso gironí Pere Hosta, a la Fira del Circ al Carrer de la Bisbal. A baix, Marcel Tomàs, a Zirocco.*

seu desenvolupament: CIATRE (Associació de Companyies de Teatre Professionals de Catalunya), TTP (Associació Professional de Teatre per a Tots els Públics), AGT (Associació Gironina de Teatre), l'AADPC (Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya), etc.

L'Associació Gironina de Teatre

L'AGT es va crear el 1990 amb la intenció de «defensar i desenvolupar l'activitat teatral al territori de les comarques gironines», i acull diferents professionals de les arts escèniques. La seva trajectòria es fa visible en el gruix d'activitats que porta a terme i els ponts que ha establert amb diferents entitats culturals amb què coopera: l'AADPC, Temporada Alta, Plataforma de Dramatúrgia de les Comarques Gironines, Sala La Planeta... També gestiona el centre

de formació teatral El Galliner. La majoria de les companyies que en formen part són de format petit —o minúscul— i amb tendència al teatre d'humor i familiar. En destaca l'interès que susciten els contes i el seu món: País de Xauxa, la Companyia de Teatre d'Anna Roca, Alma i la mar de contes...

El circ, malgrat l'èxit i la força dels nostres dos estendards —la Fira del Circ de la Bisbal i el Festival de Circ de Figueres—, no té cap representant estel·lar, tot i que cal destacar el Cirquet Confetti, que va fent la viu-viu gràcies a cercaviles, tallers i espectacles de carrer, de sala i del que convingui. Els pallassos (i pallasses), en canvi, ens hi apareixen en un nombre significatiu i, el que és més important, amb diferents graus d'evolució, de manera que són més clowns d'escenari que no de carpa.

PABLO PAZ

L'AGT es va crear el 1990 amb la intenció de «defensar i desenvolupar l'activitat teatral al territori de les comarques gironines»

DANI CHICANO

>> *Un moment del muntatge La cabreta sense por, de La Planeta.*

De bon humor

Fins a cert punt hereus d'una tradició que han sabut renovar i fer-se a mida, Pere Hosta i Marcel Tomàs comparteixen —deixant de banda, o no, que ambdós es consideren autodidactes tot i haver passat, entre d'altres, pels cursos de formació d'El Galliner, on Claret Papiol ha deixat la seva empremta i on ara ells també fan classes— el fet que, ara per ara, esdevenen els nostres dos pallassos sense nas més actius i emblemàtics.

Després d'haver estat al Talleret de Salt i al El Palé, Marcel Tomàs (Girona, 1972) i Susanna Lloret van fundar el 1998 la seva pròpia companyia: Cascai Teatre. Des d'aleshores han produït cap a una desena d'espectacles d'humor basats en l'absurd i en un treball de mim amb què han sabut connectar bé amb el públic —que en Marcel sovint converteix en còmplice— i amb

>> *Pep Vila, un pallasso singular.*

els quals han recorregut exitosament bona part d'Europa. Els dos darrers, *Zirocco* (2010) i *Hotot* (2012), van estrenar-se dins el Festival Temporada Alta.

Pere Hosta (Salt, 1975), al seu torn, ha estrenat un grapat d'espectacles —*Out!* (2009) i *Pàjaru* (2012) són els dos últims— que mostren els seus progressos en una línia de treball artesanal i actual inspirada en mestres com J. Deschamps, J. Tati o R. Atkinson. Això l'acosta a un humor naïf i quotidià protagonitzat per uns éssers tendres i babaus en què s'endevina la influència d'aquest altre nostre «pallasso» singular i mereixedor d'un capítol propi que és Pep Vila.

Nascut a Torroella de Montgrí el 1960, Pep Vila ha viscut el teatre des de gairebé tots els vessants. Com a actor va formar part durant vuit anys d'Els Joglars; va ser cofundador i professor d'El Galliner; a la direcció, tot va ser posar-s'hi i començar a rebre premis (*Ziz zac zuc, Destemps...*). I sempre barrinant de quina manera podria fer créixer aquelles criatures que a *Destemps* (1996) se'ns presentaven en estat embrionari, «desconstruint» la figura del pallasso fins a trobar un ésser gairebé en estat pur, transparent, capaç de treure «l'imbècil» que tots portem a dins. I la tasca va fructificar. D'una banda, a través dels cursos que ha anat impartint arreu i que ara es concentren al seu Estat Particular de Tor. De l'altra, en la gènesi d'un tipus de personatges als quals la majoria ens hem fet ad-

ARJÚ EL GALLINER

Pep Vila ha viscut el teatre des de gairebé tots els vessants. Com a actor va formar part durant vuit anys d'Els Joglars i va ser cofundador d'El Galliner

dictes, sobretot a partir del moment en què el sensacional Teatre de Guerrilla se'n va fer càrrec. Perquè és veritat que la gran popularitat que han aconseguit els «guerrillers» es deu a l'excel·lent treball que han portat a terme, però cal no oblidar que Quim Masferrer (Sant Feliu de Buixalleu) i Carles Xuriguera (Torroella de Montgrí), juntament amb Maria Àngels Capell, van formar part de La Genial Teatre, dirigida per en Pep, i que aquells espectacles són la gènesi del que després, amb la incorporació de Rafel Faixedas (Arbúcies), esdevindrà durant 12 anys el segell del corrosiu tercet fundat a la falda del Montseny. Ara, en Quim va per lliure i manté el nom original; els altres dos han creat nova companyia, i sembla que a tots plegats els va prou bé. Però trobem a faltar la brigada completa.

Paraula, veu i cos

Quant al teatre de text, malgrat que la majoria dels nostres representants engreixen les files dels «exiliats», hi ha, d'una banda, les incursions més aviat puntuals d'una sèrie d'artistes que, en un moment o altre —i sense renunciar mai a la independència personal que els permet fer coses en solitari— decideixen muntar diferents espectacles. Seria el cas de Xavier Pujolràs, actor, director i autor d'obres com *Alopexidin* i *Conseqüències del pim-pam*, o d'Albert Prat, membre i fundador de El Nacional No Ens Vol (*Mini.mal show*, *Selaginell*, *La Silibararera...*) i actor habitual de la nostra escena tan teatral com televisiva.

D'altra banda, una companyia que en l'àmbit professional gironí de soca-rel no té rival: Mentidera Teatre. A hores d'ara, les «mentideres» ja comencen a tenir un currículum prou envejable, sobretot com a actrius, però també com a directores, creadores i un llarg etcètera que les vincula amb diferents branques de les arts escèniques. Quan la Cristina Cervià i la Meritxell Yanes es van trobar, cadascuna portava el seu bagatge. Uns interessos comuns i unes afinitats personals van fer possible la creació d'una petita companyia que amb petits muntatges com *MD ritus de tinta negra*, *Sobre blanc*, *Quart entre molts germans...* van donar-se a conèixer per tot Catalunya. Com que la cosa rutllava i les perspectives eren amables, van decidir «legalitzar-se» i

TEMPORADA ALTA

el 2006 ja constaven oficialment com a societat civil. El seu primer muntatge va ser *La casa del darrere* (estrenat, però, el 2005), i després fou un no parar. No cal dir que les seves excel·lents qualitats com a actrius són un dels puntals del seu èxit, però també cal afegir-hi el seu bon «nas» a l'hora de detectar bones propostes, bons textos (si cal, fets a mida) i de saber-se envoltar de gent prou interessant provinent de diferents camps que sempre han constituït un valor afegit. Tot això, però, de poc serviria sense l'empenta d'aquestes dues dones que han fet de la inquietud una virtut: no estar-se mai quietes, provar, investigar, obrir nous fronts...

>> *Cristina Cervià, Meritxell Yanes i Pere Riera, actrius i autor de Red Pontiac.*

El circ, malgrat l'èxit de la Fira del Circ de la Bisbal i el Festival de Circ de Figueres—, no té cap representant estel·lar, fora del Cirquet Confetti, que va fent la viu-viu

TONI LEÓN

>> *El Cor de Teatre de Banyoles, a Operetta.*

i és així com, per exemple, neix *Mgogoro*, una proposta de microteatre estrenada a les microsales de la Casa de Cultura de Girona a la tardor passada. Pel camí hi ha hagut, i amb justícia, premis i reconeixements. Millor actriu (C. Cervià) i millor text (R. Spregelburd) per *Lúcid* (Premi de la Crítica 2007); IV Premi Quim Masó a Projectes de Producció, que per primera vegada requeia en un grup gironí, amb *Tot*, un text més de l'argentí), que assajarien a les Amèriques i estrenarien a La Planeta el 2010...

I qui no ho vulgui dir parlant, sempre ho podrà fer cantant, això sí, *a capella*. Una prova? Cor de Teatre, la revelació de la temporada 2011. *Operetta* (més de 100 representacions, finalista als premis Max,

premi Butaca...) va ser el míssil que va projectar definitivament els banyolins fora de casa i que els va permetre consolidar-se com a companyia estable. David Costa n'assumeix la direcció musical i, darrerament, Jordi Purtil la dramaturgia i direcció escènica. Abans, Xicu Masó —que té molt a veure amb la formació i guiatge inicials de la companyia— havia creat i dirigit el fantàstic *Concert Tempestiu* (La Planeta, 2010), en què «es confessava» musicalment a través d'una banda sonora comuna a tota la seva generació. Els banyolins, que es defineixen com a grup vocal i teatral alhora, no van néixer ahir, és clar. Fa més de 15 anys que no han parat d'investigar les diferents possibilitats expressives de

***Operetta* (més de 100 representacions, finalista als premis Max, premi Butaca...) va ser el míssil que va projectar definitivament Cor de Teatre, de Banyoles**

la veu combinades amb un acurat treball interpretatiu amb què han renovat de cap a peus el concepte que fins ara definia un grup polifònic. Que el resultat ha estat un èxit ho demostren els premis recollits, la participació en alguns dels festivals més prestigiosos (Temporada Alta, Avinyó...) una agenda atapeïda fins a la fi de 2013, un munt de crítiques elogioses i el cobejat rètol que anuncia moltes vegades «exhaurides les localitats».

I també hi ha qui la fa ballar. I aquí cal tenir molt en compte CobosMika o, el que és el mateix, la Companyia de dansa que la palamosina Olga Cobos i l'eslovac Peter Mika van crear el 2000 a Alemanya i que el 2005 van traslladar a Palamós —on han fixat la seva residència, que voldríem definitiva—, primer com a companyia estable del Teatre La Gorga i al cap de poc temps com a fundadors del SOLC (2009), un espai de creació i promoció que de mica en mica va ampliant la seva oferta a través d'una sèrie de màsters i projectes dirigits sobretot als professionals. Artísticament, i al marge d'un lluït currículum individual premiat i reconegut internacionalment, se'ls ha valorat la puresa d'una tècnica impecable i una interpretació mil·limètrica i expressiva que, en els seus darrers espectacles (*Wish*), ha evolucionat cap a l'inici del que podria ser un nou cicle. Tot un luxe que els de casa hauríem d'aprendre a valorar com fins ara ho han fet els de fora.

Els alternatius

Els que no encaixen en cap de les nomenclatures tradicionals i que es mouen sobretot en el camp de l'experimentació i fusió de disciplines són els «alternatius». Un exemple, la gent de Playground, una companyia a cavall entre la instal·lació i el teatre d'objectes i visual, fundada el 2003 per Xavier Bobés i que des de 2006, en crear-se l'Estudi Playground, està instal·lada a Celrà. Amb una fulgurant trajectòria que els ha dut als escenaris i festivals de tot Espanya i a ser mereixedors de premis tan consolidats com el Premi FAD Sebastià Gasch 2005-2006, a Girona vam poder veure la seva darrera proposta: *Insomnis* (2011), un especialíssim joc escènic que Bobés crea, com sempre, primer en solitari i després col·lectivament durant els 15 dies de

residència al Teatre principal d'Olot, que va ser seleccionat —al costat dels de Sergi López i Pere Faura— per a la mostra que Temporada Alta i Timbre 4 van organitzar a la capital argentina.

El teatre professional gironí mostra, doncs, un panorama prou engrescador; amb una primera matèria de qualitat i una gran dosi d'il·lusió i esforç, que no sempre recull el que ha sembrat. I és que ser de «comarques» no ajuda gaire. Obviant la gran i efectivíssima promoció que representa per a les nostres companyies poder estrenar dins el Temporada Alta, la resta de l'any segueix del tot vigent una de les queixes més generalitzades del sector; el fet que per tenir visibilitat i un cert ressò sigui imprescindible estrenar a la capital. L'altra és la dificultat de poder girar i compensar així els esforços que tot muntatge suposa. Amb una política cultural en contra i una crisi que ha eixugat arques municipals i butxaques particulars, poder continuar pujant a l'escenari no sé si és un luxe o una heroïcitat. En tot cas, per als acòlits i públic en general, la feina de tots aquest artistes esdevé una necessitat de la qual no voldríem —ni sabríem— prescindir.

Núria Sàbat
és crítica teatral.

SUSANA LLOREI

>> *Marcel Tomas, de Cascai Teatre.*

>> *Una imatge de l'espectacle Mgororo, de Mentidera Teatre.*

QUIJIBURBET

Una companyia que en l'àmbit professional gironí no té rival: Mentidera Teatre. A hores d'ara, les «mentideres» ja comencen a tenir un currículum prou envejable